

Ďakujem za Vaše pozvanie aj za možnosť sa Vám z tohto miesta prihovoriť.

Stojím tu po niekoľký krát a uvedomujem si, že každým ďalším rokom ako spoločnosť čelíme novej a novej kríze. Po kríze dôvery sme sa ocitli v pandemickej kríze, po vypuknutí vojny na Ukrajine čelíme bezpečnostnej a energetickej kríze, hľadáme odpovede na infláciu, a žiaľ, pridala sa k tomu aj kríza vnútropolitická. Všetky tieto výzvy spoločne oslabujú dôveru v demokratické inštitúcie a demokraciu samotnú. Až 78% občanov na Slovensku dnes nie je spokojných s tým, ako u nás demokracia funguje.

Čo teda demokracii v kontexte aktuálnej doby najviac prospieva a čo ju naopak oslabuje?

Pre fungovanie demokracie je nenahraditeľná práca novinárov a sloboda médií. Hoci sa nám politikom a političkám môžu výstupy novinárov niekedy prijímať ťažko, význam novinárskej práce presahuje naše záujmy či komfort. Je preto neprípustné robiť z nich terč verbálnymi útokmi, ktoré nemajú žiadny vecný ani racionálny základ. A je dvojnásobne neprípustné robiť tak na prekrytie vlastných chýb a slabostí z tých najvyšších politických miest.

My, verejní činitelia by sme nemali prispievať k podnecovaniu nepriateľských nálad, či zjednodušených súdov. Musíme si byť vedomí dôsledkov našich slov. Rovnako však aj vám, budúcim a súčasným zástupcom médií, možno adresovať apel, aby ste si zachovali svoju profesionalitu a dbali na etické štandardy. Vaša profesia má obrovský spoločenský dosah, preto sú profesionalita a etika kľúčové a vo výsledku vás budú odlišovať od všetkých tých, ktorí sa za novinárov považujú, pričom so žurnalistikou nemajú nič spoločné.

Schopnosť komunikovať, diskutovať a akceptovať rôznosť názorov je predpokladom pre fungovanie demokracie. Slobodné médiá ako platforma tejto spoločenskej diskusie preto potrebujú našu ochranu a podporu. A za seba môžem povedať, že ju vo mne mať budú.

Útoky na novinárov, však neprichádzajú iba z prostredia politiky, ale tiež z anonymity sociálnych sietí. Biznis model sociálnych platforiem stojí na využívaní tých najnižších ľudských emócií a pudov. Sociálne platformy nie sú len prevádzkovateľmi povestných informačných ciest – ich zisk je totiž priamo úmerný tomu, koľko nenávisť, agresie, klamstiev a dezinformácií cez ne prejde

Som presvedčená, že k sociálnym sieťam dnes pristupujeme podobne naivne, ako k iným technologickým novinkám. Teda bez uplatňovania predbežnej opatrnosti. Benefity využívame bez znalosti a ostražitosti k zjavným negatívnym dôsledkom. Preto je úplne namieste sociálne médiá regulovať. Rovnaké pravidlá, ktoré platia offline, sa musia dodržiavať aj online.

Sociálne médiá nie sú len zdrojom alebo prostriedkom útokov. Sú dnes pre veľkú časť našej spoločnosti zároveň informačnými zdrojmi o dianí na Slovensku a v zahraničí. Viac však ponúkajú ilúziu poznania rôznych javov. Ponúkajú ilúziu expertízy a posilňujú tendenciu mať na všetko názor.

Dnes môže byť takmer každý kvázi "vysielateľom". Štandardní vysielatelia, ako televízie sú prísne regulovaní a licencovaní, nehovoriac o zodpovednosti, vďaka ktorej môžu veľa stratiť. Finančne, aj reputačne. Pri kvázi "vysielateľoch" cez sociálne médiá toto úplne chýba. Aj keď už dokážu mať porovnateľný vplyv.

Naša právna úprava, vrátane nového zákona o publikáciách a nového tlačového zákona rieši viacero problematických vecí, ale nepodchytí všetko. Globalizácia a nástup sociálnych médií odpojili vysielateľov od skutočne vymáhanej zodpovednosti.

Informácie sa vplyvom sociálnych médií šíria a konzumujú úplne inak ako pred 20 rokmi. Právo prirodzene vždy zaostáva za spoločenskou realitou, ale v tejto oblasti sa spoločenská realita

pod vplyvom technológií pohla dopredu veľmi rýchlo a naopak, právna úprava je veľmi pozadu. Riešenia sa síce hľadajú aj na úrovni Európskej únie, ale sú to stále iba regulačné pokusy, ktoré budú musieť byť testované v praxi a upravované.

Je bez akýchkoľvek pochybností, že sloboda prejavu alebo sloboda médií, musia byť chránené ako jedny z najpodstatnejších výdobytkov novembra 89, ktorý si onedlho pripomenieme. Iba vďaka slobode prijímania a šírenia informácií a zároveň vďaka slobode prejavu, môžeme využívať pluralitu spoločnosti.

Avšak žiadne právo, či sloboda nie sú bezbrehé a bez limitov. Končia práve tam, kde začína právo a sloboda iného človeka. Preto sloboda slova nemôže byť zásterkou pre šírenie neznášanlivosti, nenávisťi a klamstiev, ktoré ohrozujú spoločnosť.

Vážené dámy, vážení páni

Sociálne médiá dnes prispievajú k deleniu spoločnosti. Posilňujú pocit súnalezitosti k skupine s rovnakým pohľadom, ktorá je iluzórne iná, správnejšia a lepšia, než tie ostatné.

Delenie spoločnosti sa už neodohráva v bipolárnej rovine a je preto presnejšie hovoriť o fragmentácii spoločnosti ako o jej polarizácii. Za posledné roky je totiž zrejmý posun v tom, že aj ľudia rovnakého hodnotového sveta stoja proti sebe vďaka viacerým deliacim líniám naraz.

Fragmentácia oslabuje súdržnosť spoločnosti a to je priamym ohrozením demokracie.

Pestrosť, či diverzita k demokracii patria. Ku prospechu celej spoločnosti však môžu byť len vtedy, ak budeme rešpektovať inakosť a nepopierať iných. Takto môže byť napokon rôznosť obohatením.

K tomu je ale nevyhnutná vôľa k porozumeniu. Nemyslím tým porozumenie k hodnotám, ktoré demokraciu popierajú alebo rozvracajú. Myslím tým snahu budovať na spoločnom

hodnotovom základe vždy keď je to možné, aj pri rozdielnosti názorov.

Vyžaduje si to samozrejme slušnosť, úctu k pravde a vzájomný rešpekt, ktorý je potrebný pre výkon každého poslania, ktorým vstupujeme do verejného priestoru. Či už ide o výkon právomocí nás, verejných činiteľov alebo vás, súčasných či budúcich predstaviteľov médií.

Želám vám preto vo vašom pôsobení správne rozhodnutia na všetkých hodnotových križovatkách a radosť zo seberealizácie vo vašej profesii.